

НР.06**МІГРАЦІЇ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ****Які причини та наслідки міграції**

14- 17 років

2 тижні

ВИХОВНА МЕТА: формувати вміння критично аналізувати матеріали, що надходять із різних джерел; вибирати з-поміж різних версій та тлумачень минулого декілька точок зору та давати їм оцінку; відрізняти факт від вимислу.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ: учнівський пошуковий проект.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: міграції, переселення, депортациї, репатріації.

Уяви собі, що зранку тебе будить мати та повідомляє несподівану новину: «Ми мусимо переїхати в інше місце». Відповідь на твоє перше запитання: «Куди?» (на іншу вулицю, до іншого міста чи країни), якою б вона привабливою не виглядала, не завжди буде для тебе приємною. Адже ти відразу усвідомиш, що доведеться залишити друзів, школу, своїх сусідів, рідні місця, деякі улюблени речі тощо. А для того, щоб звикнути до нового місця, потрібні час і терпіння.

Історію людства, особливо ХХ ст., можна назвати епохою людських переселень. Депортациї, стихійні лиха, економічні умови, військові дії, матеріальні та інші причини змушували людей залишати рідні домівки й нажитє добро та розпочинати нову сторінку свого життя на новому місці.

Важко описати почуття людини, яка в певний момент змушенна сама чи разом із сім'єю залишити домівку, у якій народилася та виросла, родину, знайомих, друзів, рідну місцевість, яка ще довго буде здаватися найкращою та найдорожчою, та вирушити у незнайомий світ. Що чекає її на новому місці? Де, в яких умовах вона буде жити і працювати? З ким буде спілкуватися? Як сприйме її місцеве населення? Таких запитань можна ще перелічити цілу низку. Зміна оточення на нове – тривале чи короткосважне – пов'язана для мігрантів як з надіями, так і з небезпеками. Новоприбулі часто сприймаються корінними жителями як чужі, які своєю мовою, культурою чи виглядом уособлюють «інших». Втім, як свідчить історія, переселенці завжди цінувалися як фахівці, що привезли з собою на нову батьківщину ремісничі чи мистецькі вміння і професійні знання. Нерідко вони впливали на культуру місцевого населення та зумовлювали зміни у способі їхнього життя.

Серед членів вашої родини, сусідів, знайомих, односельчан ви обов'язково зустрінете людей, яких можна назвати прибульцями чи вигнанцями, емігрантами чи іммігрантами, евакуйованими чи біженцями, переселенцями чи мандрівниками, депортованими чи тими, хто повернувся на рідну Батьківщину.

ПЕРШИЙ ЕТАП. Вступне заняття.

КРОК 1. Під час спільног обговорення учасники заповнюють загальну таблицю.

Що нового, корисного приносять мігранти у місцеву спільноту	З якими проблемами можуть зустрітися мігранти на новому місці проживання

КРОК 2. Учні працюють з термінами та документами.

- Поясніть терміни «мігрант», «біженець».
- Як Конституція України визначає статус мігранта / біженця?
- Чи можна біженців називати мігрантами? Чому існують біженці?

ДРУГИЙ ЕТАП. Інтерв'ю зі свідками історичних подій.

Школярі отримують завдання відшукати людей, які є біженцями або мігрантами, та взяти у них інтерв'ю.

Поради як брати інтерв'ю:

- необхідно заздалегідь домовитися про місце та час зустрічі з людиною, котра погоджується дати інтерв'ю;
- для того, щоб Ви виглядали компетентним співрозмовником, необхідно попередньо ознайомитися з відповідним історичним контекстом (найважливішими подіями, політичною ситуацією того часу);
- на домовлену зустріч треба з'явитися вчасно, розповісти про свою участь у роботі над історичним проектом, чітко сформулювати мету розмови;
- учні записують анкетні дані співрозмовника (якщо він бажає залишитися невідомим, можна цього не робити);
- основні запитання необхідно підготувати заздалегідь, ставити їх тактовно, не відволікаючись від теми;
- юні дослідники уважно вислуховують інформацію, записують всі матеріали на диктофон чи занотовують у свій зошит;
- потрібно завжди доброзичливо ставитися до співрозмовника. Якщо особисті переконання учнів не збігаються з думкою людини, що дає їм інтерв'ю, не потрібно намагатися перевиховати її чи повчати;
- школярі повинні завжди пам'ятати, що розповідаючи про свою долю, людина довіряє їм частинку свого життя. Тому слід обережно поводитися із отриманою інформацією, потурбуватися про її конфіденційність.

ТРЕТИЙ ЕТАП. Виставка результатів інтерв'ю: учні, які брали інтерв'ю, оформляють його результати у вигляді невеликих плакатів, де подаються анкетні дані респондента, його фотографія, а також основний зміст відповідей на питання. На основі таких плакатів школярі організовують виставку у класі чи загальношкільних приміщеннях. Вчитель запрошує відвідати виставку учнів, які збирали матеріал, та учнів з інших класів.

ЧЕТВЕРТИЙ ЕТАП. Робота з матеріалами інтерв'ю.

Вчитель об'єднує учнів класу у чотири групи та дає завдання кожній з них: на основі дослідницьких матеріалів інтерв'ю, а також інших історичних джерел дати відповіді на такі запитання:

Завдання для групи №1:

- Коли, чому і завдяки яким історичним подіям (обставинам) люди покинули свою Батьківщину?
- Які очікування, надії чи побоювання пов'язували мігранти зі зміною місця проживання?

Розділ 5. ІСТОРІЯ БАГАТОКУЛЬТУРНА

- Що вони взяли із собою, щоб мати основу для проживання на новому місці?

Завдання для групи №2:

- Кого і що мігранти були змушені залишити на старому місці?
- Якою була дорога до нового місця проживання?
- Як люди влаштовувалися на новому місці?
- Чи була в них змога отримати роботу, котра б забезпечувала їхні життєві потреби?

Завдання для групи №3:

- Як місцеві жителі зреагували на новоприбулих?
- Чи могли мігранти повноцінно інтегруватися у місцеву громаду?
- Чи була у них можливість зберегти свою культуру (одяг, мову, традиції, релігію тощо)? Чи відчували таку потребу?
- Чи мали люди змогу вести активне громадське життя на чужині?
- Як переселенці вирішували проблему збереження власної самобутності та інтеграції у нове суспільство?

Завдання для групи №4:

- Як виглядало щоденне спільне життя у новій громаді?
- Чи стали переселенці «своїми» на новому місці? Що це означало?
- Які були наслідки міграції (позитивні та негативні) для конкретної людини, родини, етносу тощо?
- Чи зберігали переселенці зв'язки з Батьківщиною?
- Яке значення мало соціальне походження, економічна ситуація і культурні, мовні, релігійні, світоглядні відмінності місцевих жителів та переселенців?

Коментарі: Вчитель на свій розсуд може змінювати тривалість проекту та його форму.

Джерело: Кендзьор П.І. Україна – новий берег життя. Міграції в історії України / Кендзьор І. П. – Львів: ЗУКЦ, 2010.

